

מאור הזית

דברי תורה משלח מערכת מכון עלה זית

שנה ב: גליון לד | חג שבועות [באר"י נשא] | ו' סיון ה'תשפ"ו

מאור שמחת התורה

חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי

בגמרא בפסחים (סח, ב) הובאה מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע לענין מצות שמחת יום טוב, שלדעת רבי אליעזר אופן ההנהגה ביום טוב הוא או כולו לה' או כולו לכם, ולדעת רבי יהושע חציו לה' וחציו לכם. ואמרו שם בגמרא, "אמר רבי אלעזר, הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, מאי טעמא יום שניתנה בו תורה הוא".

והדבר צריך ביאור, מפני מה פשוט לו לרבי אלעזר מסברא שביום שניתנה תורה מחוייבים בשמחת הגוף על ידי אכילה ושתייה. הרי אדרבה, ביום זה קבלו ישראל על עצמם להשתעבד להקב"ה ולתורתו בכל לבם ונפשם, והיה מן הראוי ביום זה למאוס בתענוגי העולם ולהידבק רק בתורה ובעבודה רוחנית.

עוד אמרו שם בגמרא, "רב יוסף ביומא דעצרתא אמר עבדי לי עגלא תלתא, אמר אי לא האי יומא דקא גרים כמה יוסף איכא בשוקא" [רב יוסף ביום עצרת אמר לבני ביתו, עשו לי סעודה מעגל שלישי לבטן שהוא מובחר, ואמר, אם לא יום זה שגרם כמה יוסף יש בשוק]. וידועה הקושיא, כיצד התפאר רב יוסף בנפשו ודיבר בגדולת עצמו. וגם עיקר תוכן דבריו צריך ביאור, שלא ציין את

גודל מעלת היום הזה בעצם קבלת התורה ומצוותיה, אלא דוקא בכך שעל ידי זה זכה להתרומם יותר משאר האנשים שבשוק. ועוד קשה, מפני מה רצה רב יוסף להוציא אל הפועל את שמחתו בגודל הרוממות שזכה לה, דוקא על ידי אכילת עגל משובח, הלא אדרבה, מאחר שנתרומם כל כך למה לא הוציא אל הפועל את שמחתו באופן רוחני יותר.

הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (שפתי חיים מועדים ח"ג עמ' עו) מבאר בזה, על פי דברי המשך דברי הגמרא בפסחים, "רב ששת כל תלתין יומין

הרב חיים פרידלנדר

מהדר ליה תלמודיה, ותלי וקאי בעיברא דדשא ואמר, חדאי נפשאי חדאי נפשאי לך קראי לך תנאי" [רב ששת בכל ל' יום היה חוזר על תלמודו, ועמד ונשען על בריח הדלת ואמר, שמחי נפשי שמחי נפשי, בשבילך קראתי ובשבילך שנית]. והקשו בגמרא, "והאמר רבי אלעזר אילמלא תורה לא נתקיימו שמים וארץ". ותירצו, "מעיקרא כי עבד איניש אדעתא דנפשיה קא עביד" [מתחילה עושה האדם לצורך נפשו. ולפירוש ר"ח, בעיקר עושה האדם לצורך נפשו].

והדברים תמוהים, וכי רב ששת היה עוסק בתורה לצורך עצמו, הלא ודאי עשה את כל מעשיו אך ורק לשם שמים, בלתי לה' לבדו. ועוד קשה, וכי תלמיד חכם וצדיק בדרגתו של רב ששת היה גם הוא מעדיף את שמחת עצמו על פני טובת וקיום כל העולם הנעשה על ידי עסק התורה.

אמנם הביאור בזה הוא, כי ודאי הסיבה ללימוד התורה היא לשם שמים ומתוך קבלת עול מלכותו יתברך, כי המצוות לא ליהנות ניתנו אלא לעול על צווארינו (ראש השנה כח, א ורש"י שם ד"ה לא). אולם מלבד מצות עסק התורה, מוטלת על האדם עבודה מיוחדת, לשמוח במעלת התורה, ובגודל הטובה וההשפעה הבאה על ידה, אשר זוהי עבודה גדולה ונכבדה, וכדברי הרמב"ם הנודעים (פרק ח מהלכות סוכה ולולב הלכה טו) "השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת הקל שצוה בהן עבודה גדולה היא, וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו, שנאמר (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את ה' אלקיך בשמחה ובטוב לבב".

וכדי לקיים עבודה גדולה זו בשלימות, צריך שתתפשט השמחה בכל מציאותו של האדם ובכל שיעור קומתו, עד כדי שגם החלקים השפלים שבנפשו וגם הגוף הגשמי יהיו שותפים לשמחה זו. ולכן היה רב ששת מעורר את נפשו לשמוח במעלת התורה דוקא על ידי **המשך בעמוד 2**

הגה"צ רבי חיים פרידלנדר זצ"ל (1923-1986)

נולד בשנת תרפ"ג בברסלאו שבגרמניה לאביו רבי משה. בשנת תרצ"ט עלה עם אביו ובני משפחתו לארץ ישראל. למד בישיבת לומז'ה שבפתח תקוה, שם התקרב אל המשגיח הגה"צ רבי אליהו דושניצר זצ"ל, ואל הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל שכהן כר"מ בישיבה. משהוקמה ישיבת פוניבז' נבחר על ידי ראש הישיבה הגאון רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל להימנות על הגרעין המייסד של הישיבה, והוא עבר ללמוד בה. בהמשך הגיע הגה"צ רבי אליהו אליעזר דסלר זצ"ל לכהן כמשגיח בישיבה, ורבי חיים דבק בו ונעשה לתלמידו המובהק. בשנת תש"ט נשא לאשה את בתו של הגאון רבי יונה מרצבך זצ"ל ראש ישיבת קול תורה. לאחר נישואיו כיהן כמשגיח לצידו של הרב דסלר, ובהמשך עבר לכהן

כמשגיח בישיבת בית הלל, ולאחר מכן בישיבת הנגב. בשנת תשמ"א חזר לכהן כמנהלה הרוחני של ישיבת פוניבז' עד לפטירתו. לאחר מלחמת ששת הימים שהתנהלה בארץ ישראל בשנת תשכ"ז, הקים את הארגון "מורשת אבות - אל המקורות" שהחזיר רבים בתשובה. עסק רבות בתורת הרמח"ל אשר היתה נר לרגליו ואבן יסוד בשיחותיו, ואף ההדיר והוציא לאור חלק גדול מספריו. כמו כן הוציא לאור [יחד עם ידידו רבי אריה כרמל] את סדרת הספרים "מכתב מאלהיו" מתורתו של רבו הרב דסלר. שיחותיו הרבות, שיעוריו וכתביו, יצאו לאור בסדרת הספרים "שפתי חיים", על התורה והמועדים, על ענייני אמונה ועבודת ה' ועל התפילה. שיחותיו בעניני חינוך יצאו לאור בספר "מסילות חיים בחינוך". נפטר בשנת תשמ"ו ונטמן בבני ברק.

מאור הטעם A New Flavor

When each new *chodesh* was determined by the spotting of the new moon, Shavuot did not always fall on the same date of the month. Chazal (*Rosh Hashanah* 6b) say that Shavuot can fall on the fifth, sixth, or seventh days of Sivan. Now that we use a fixed calendar, the Yom Tov of Shavuot is always on the sixth and seventh days of the month. How could they have celebrated Shavuot as *Yom Mattan Toraseinu* on the fifth day of Sivan?

Indeed, the *Tzelach* (*Pesachim* 68b) asserts that during the era of the *Tanna'im* when they determined Rosh Chodesh based on the new moon, Shavuot was not accorded the special status of *Yom shenitnah bo Torah*. Only after the calendar was fixed, did the Yom Tov become synonymous with *Mattan Torah*.

Perhaps this can explain why, according to the Mishnah (*Megillah* 30b), the *parsha* of *Shivah Shavuot* is meant to be read on Shavuot. That *parsha* has nothing to do with *Mattan Torah*; it is about the *korban* of *Shtei Halechem* which is to be brought in the Beis Hamikdash. However, in the *Braisa* cited in the Gemara (*ibid.* 31a), a different *parsha* is prescribed to be read, the *parsha* of *Bachodesh Hashelishi*, which discusses the occasion of *Mattan Torah*. When Shavuot was not necessarily celebrated on the sixth or seventh days of the month, it would not make sense to read the *parsha* of *Bachodesh Hashelishi*. However, since today, the date of Shavuot is fixed on the sixth and seventh of Sivan, and we celebrate Shavuot as the *Yom Mattan*

Toraseinu, it does make sense to read about *Mattan Torah*.

There is a difference between the *maaseh* of a mitzvah and the *taam* for the mitzvah. The word *taam* can mean "rationale" and it can mean "taste." We as humans can never know the absolute rationale for any mitzvah since that is above human comprehension, but to do the mitzvot properly, we must be able to "taste" the flavor of a mitzvah. What is the flavor of Shavuot?

Following the *Churban* and the loss of the *korban* of the *Shtei Halechem*, it became much harder to find flavor in Shavuot. Chazal, with their infinite wisdom, shifted the focus of Shavuot away from Chag Habikkurim, Chag Hakatzir, and a Chag revolving around the *Shtei Halechem*, to a chag revolving around *Mattan Torah*.

When *Sefiras Ha'Omer* was counted during the times of the Beis Hamikdash, we may have been singularly focused on counting towards bringing the *korban* of the *Shtei Halechem*. Nowadays, however (see *Midrash Zohar Raya Mihemna Yisro* and *Ran* end of *Pesachim*), *Sefiras Ha'Omer* is a countdown to *Mattan Torah*. This focus only became possible because of the switch to using a fixed calendar.

Even the reading of *Megillas Rus* may reflect this newer focus: Someone reading *Megillas Rus* during the times of the Beis Hamikdash may have connected to the fact that the main plot in the *Megillah* centers around the *katzir*, the harvest. Shavuot was, after all, Chag Hakatzir. Nowadays, we connect more with the fact that Rus was *mekabeles* the Torah, just like we do on this day.

שזכה להתרומם יותר מאחרים, וגם על ידי אכילת עגל משובח, כדי שכל חלקי נפשו וגופו יהיו שותפים לשמחת התורה. וכן כל יהודי מחוייב לשמוח ביום מתן תורה על ידי אכילה ושתיה דוקא, כדי למשוך גם את נפשו הבהמית וגופו הגשמי לשוב ולשמוח בשמחת התורה הקדושה.

המשך מעמוד 1 התבוננות בטובה ובשלימות המגיעה לעצמו מכך, ולא על ידי התבוננות בטובה המגיעה לכל העולם כולו, כי יש חלקים נמוכים יותר בנפש שהטובה האישית היא המעוררת אותם לשמחה יתירה. ומפני זה היה רב יוסף מעורר את נפשו לשמחה על ידי התבוננות במה

AVAILABLE AT ALEHZAYIS.COM